

KSZTAŁTOWANIE TOŻSAMOŚCI LOKALNEJ – ZASOBY KULTUROWE ZIEMI OSTROWSKIEJ

Rocznik Ostrowski 2025, nr 11, Ostrów Mazowiecka 2025, s. 251-252

www.ludziezpasja.org

Karolina Kolbuszewska

Czy Witold Pilecki jest ostrowianinem?

Pytanie w tytule panelu zostało postawione nieco prowokacyjnie. Kiedy sprawdzimy definicję słownikową dowiemy się, że ostrowianin to mieszkaniec Ostrowi Mazowieckiej¹. Ale niejednokrotnie ludzie mówią o sobie: jestem ostrowianką, choć urodziłam się i całe życie mieszkałam w Warszawie; jestem ostrowianinem, choć od 20 lat już nie mieszkam w tym mieście. Zadaliśmy sobie zatem pytanie, kim jesteśmy i z jakiego powodu tak uważamy? Uczestnicy spotkania wymienili 13 „powodów” poczucia przynależności do danego miejsca (można było wymienić maksymalnie 3), najczęściej wskazywane były:

- miejsce zamieszkania (21 wskazań)
- miejsce urodzenia (16)
- obecne miejsce nauki (11)
- miejsce zamieszkania rodziny (11)
- posiadanie wspomnień związanych z tym miejscem (8)
- posiadanie więzi emocjonalnej z miejscem (7).

W dalszej części spotkania przyjrzelśmy się miejscom zamieszkania Witolda Pileckiego. Ołonec, daleka Karelia, to miejsce urodzenia Witolda i pierwszych lat jego życia. Czy Witold utożsamiał się z tym miejscem? Dzieci poddawane tam były nieuniknionej rusyfikacji, gdyż taki język ich otaczał. Matka Ludwika wkładała starania w to, aby dzieci słuchały lektur w języku polskim i poznawały historię swoich przodków. To dlatego naukę w szkole Witold i jego rodzeństwo rozpoczęli już w Wilnie. Hawryłków – dom rodzinny dziadków ze strony mamy. Tam dzieci spędzały wakacje, to miejsce kojarzą z beztroskimi zabawami. Sytuacja zmienia się w czasie I wojny światowej, kiedy po przesuwaniu się frontu mieszkańcy Wilna uciekają w głąb Rosji. Hawryłków dla Witolda Pileckiego staje się wtedy domem. To czas, kiedy rozwija on swoją aktywność harcerską. Sukurcze – to również miejsce wakacyjnych zabaw, ale też dom,

¹ <https://sjp.pwn.pl/>; dostęp 4.12.2025.

w którym Witold staje się gospodarzem i rolnikiem. To również miejsce, w którym poznaje swoją przyszłą żonę Marię i po ślubie w Ostrowi Mazowieckiej toczy się ich rodzinne życie, na świat przychodzą ich dzieci – Andrzej i Zosia. Kolejnym ważnym miejscem jest właśnie Ostrów Mazowiecka, gdzie Pileccy biorą ślub, ale to również tutaj w czasie II wojny światowej przebywa Maria z dziećmi, więc w czasie służby dla Polski serce i myśli Witolda Pileckiego były przy rodzinie, w Ostrowi Mazowieckiej.

Które z tych miejsc Witold Pilecki uznawał za swoje? Z którym albo którymi się utożsamiał? Jak zwrócili uwagę uczestnicy spotkania można czuć się związanym z więcej niż jednym miejscem.

Ostrów Mazowiecka w sposób szczególny stała się miastem Witolda Pileckiego wiele lat później. W 2016 roku powstało Muzeum – Dom Rodziny Pileckich, a Witold, Maria, a także ich dzieci – Andrzej i Zosia otrzymali honorowe obywatelstwo miasta Ostrów Mazowiecka. Czy poprzez zaproszenie Witolda w tej formie jest on dziś ostrowianinem? Czy ostrowianinem może być tylko ten, kto sam się nim czuje, czy mogą o tym zdecydować inni mieszkańcy tego miasta uznając go „za swojego”? Na pewno odpowiedzi nie będą jednoznaczne, ale pewne jest jedno – Witold Pilecki jest obecny w Ostrowi Mazowieckiej i miasto może być z tego dumne.